

Pârâul leşelnița (Eşelnița)

Alexandru Botu

Alexandru Caterin Botu

Pârâul (râu) leșelnița/Eșelnița (pronunția locală, chiar și după adoptarea denumirii de Eșelnița, rămâne leșelnița!) izvorăște de sub coastele estice ale muntelui Cogaiul (munte care are o înălțime maximă de 1103,1 m, situat la răsărit de muntele Svinecea Mare -1226,1 m), prin două firicele de apă. La acestea se adaugă alte patru pârâiașe izvorâte din același munte, pe partea dreaptă a Pârâului leșelnița, și tot pe aceeași parte, mai la sud, un pârâiaș izvorând din două locuri de sub coama muntelui Tâlva Boului ; de pe partea stângă izvorăsc două paraiașe de sub coama munteleu Cherbelezul, care se adaugă începutului de pârâu leșelnița.

Într-o reprezentare din colecția de hărți cadastrale asociate leșelniței, varianta din anul 1905, (v. Fig.1) “Scheletul”, adică arborele hidrografic al Pârâului/râului leșelnița, are 91 de “afluenți” (mulți sunt doar ogășe prin care se colectează apele pluviale), din care:

- 49 de alte pârlâiașe și ogașe pe stânga, din care 30 au mai multe văi (ramificații) proprii aductoare, restul fiind pe văi cu un singur fir aductor. Între acestea, cel mai important este pârlâul Crivița, care se varsă în partea inferioară a leșelniței, care are și el o impresionantă rețea hidrografică proprie (formată din 23 de pârlâiașe și ogașe pe partea stângă și 19 pârlâiașe și ogașe pe partea dreaptă);
- 42 de alte pârlâiașe și ogașe pe dreapta, din care 23 au mai multe văi (ramificații) proprii aductoare, restul fiind pe văi cu un singur fir aductor. Și aici există un pârlâu mai important, colectat în partea superioară a albiei leșelniței, care are 11 pârlâiașe și ogașe pe partea stângă și 8 pârlâiașe și ogașe pe partea dreaptă.

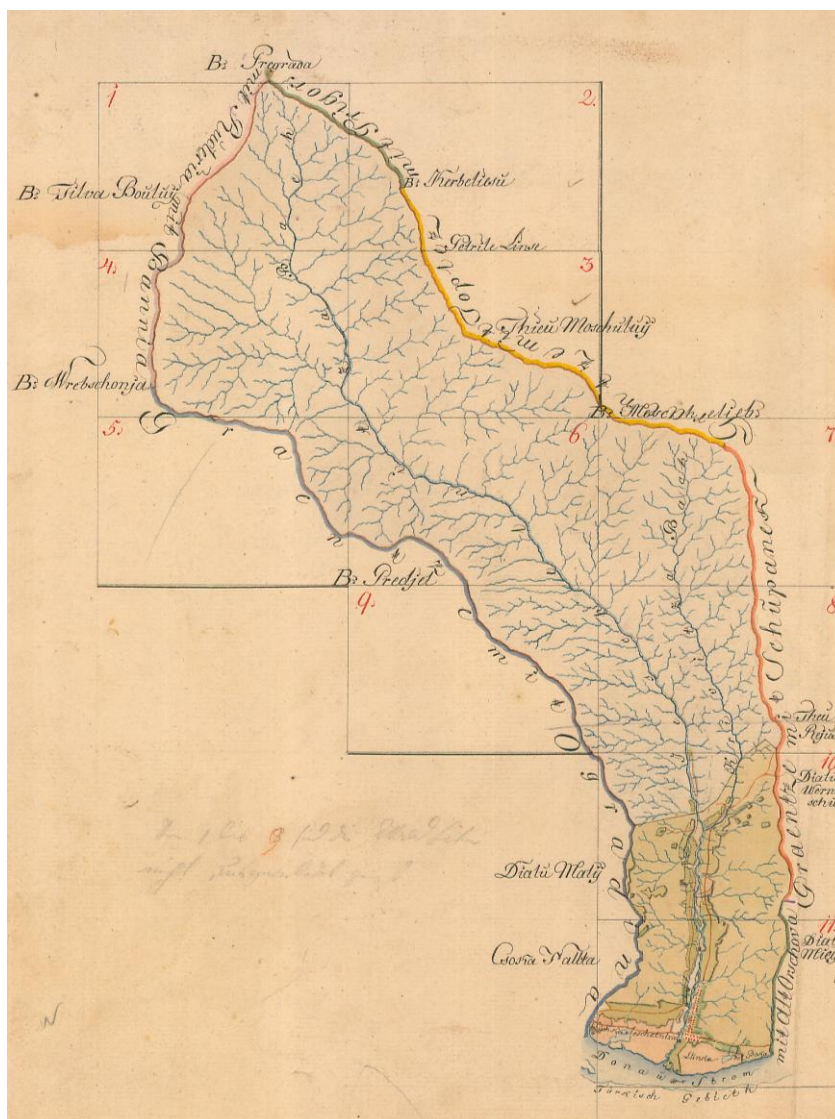

Fig.1. Bazinul hidrografic al leșelniței

Pentru fiecare caroiaj al hărții din fig.1 s-a realizat câte o hartă detaliată pe care sunt trecute toate elementele de interes. Limitele bazinului hidrografic al leșelniței sunt spre est teritoriile localităților Orșova, Jupalnic și Topleț, la nord-est cele ale Prigorului, la nord-vest ale Baniei, iar la vest teritoriile Ogradenei/Ogradinei.

Există hărți numeroase care prezintă cursul inferior al leșelniței cu despărțituri de brațe și reunirea acestora, cuprinzând între ele insule alungite (v. Fig.2.). Chiar șoseaua care venea de la Orșova, pe malul stâng al Dunării, după traversarea pâ râului Dalboca, a Ogașului cu Păru și apoi a Ogașului Știubeiului, întâlnea un mic braț al leșelniței și apoi leșelnița propriu zisă. Brațe ale leșelniței erau și pe partea sa dreaptă, vatra satului fiind așezată în principal pe partea stângă a pâ râului și pe lângă șoseaua de pe lângă malul Dunării (Lunca Dalbocii).

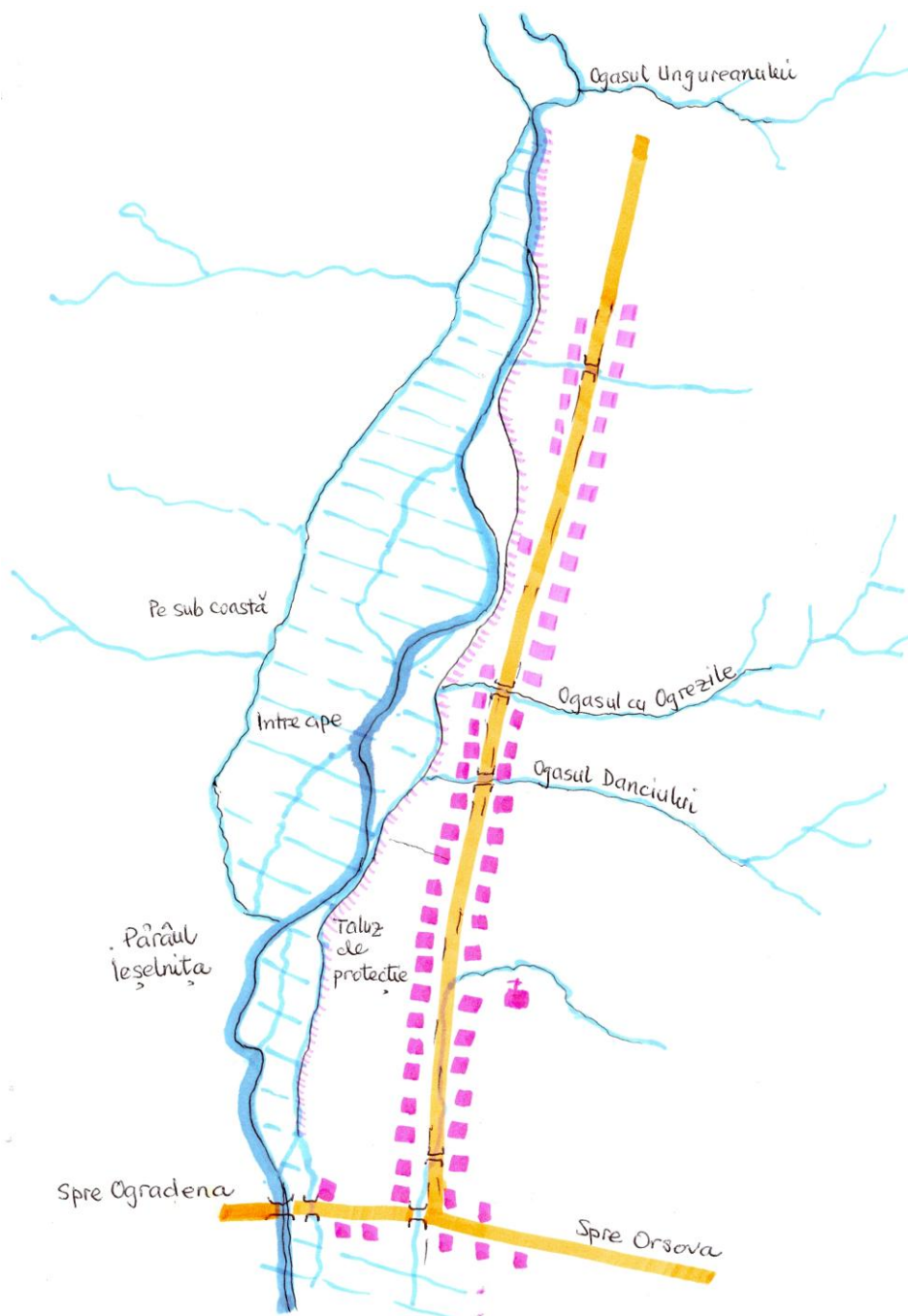

Fig.2. Reproducere schițată a luncii de jos, inundabile a leșelniței

Dezvoltarea localității leșelnița s-a făcut apoi și pe partea dreaptă a pâ râului, după recuperarea prin indiguire și taluzare a unei părți din lunca inundabilă (numită Între ape), parte pe unde cobora spre șoseaua Orșova -Moldova Nouă drumul venit peste dealuri de la Jupalnic, prin satul Crivița. Astfel că, înainte de inundarea părții inferioare a localității, așezarea avea doua străzi principale, cvasiparalele, de o parte și de alta a pâ râului, cu mai

multe ulițe pornite perpendicular din strada de pe partea stângă și cu străzi ramificate pe partea dreaptă (v.Fig.3).

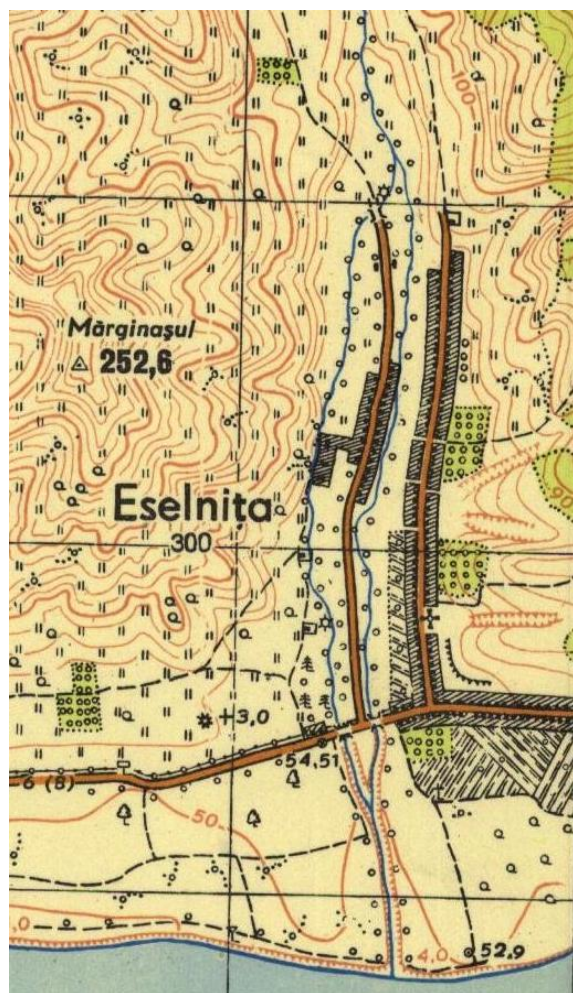
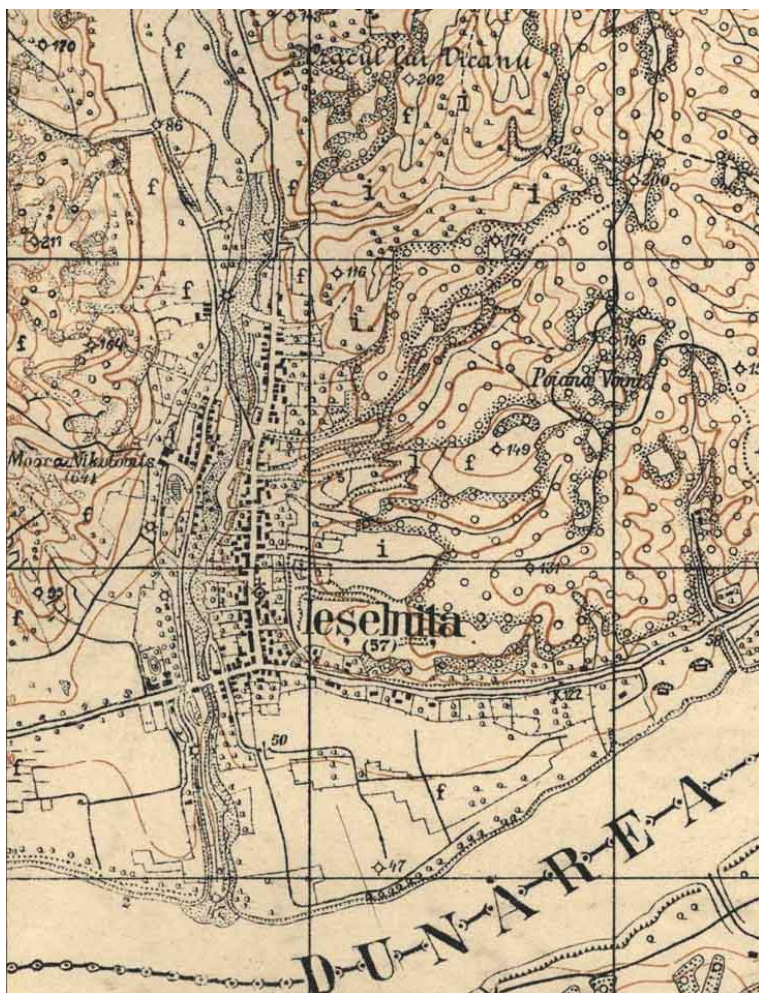
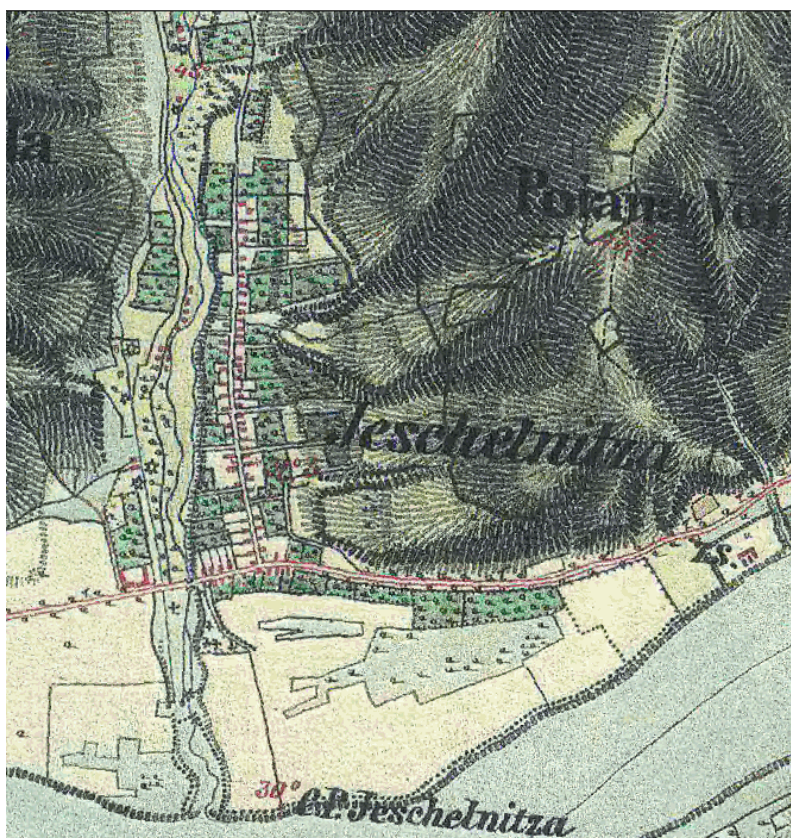

Fig.3. Detalii tramă stradală leșelnița, anii:-1870, -1900, -1940, -1952

O astfel de detaliere ca cea din Fig.1 nu trebuie să mire.Încă pe harta topografică a Primei Ridicări Iosefine a Banatului-1769-1772 (parte din careul 201-v. Fig.4) se prezintă destul de detaliat rețeaua hidrografică a leșelniței și a afluentului ei principal-pârâul Crivița.

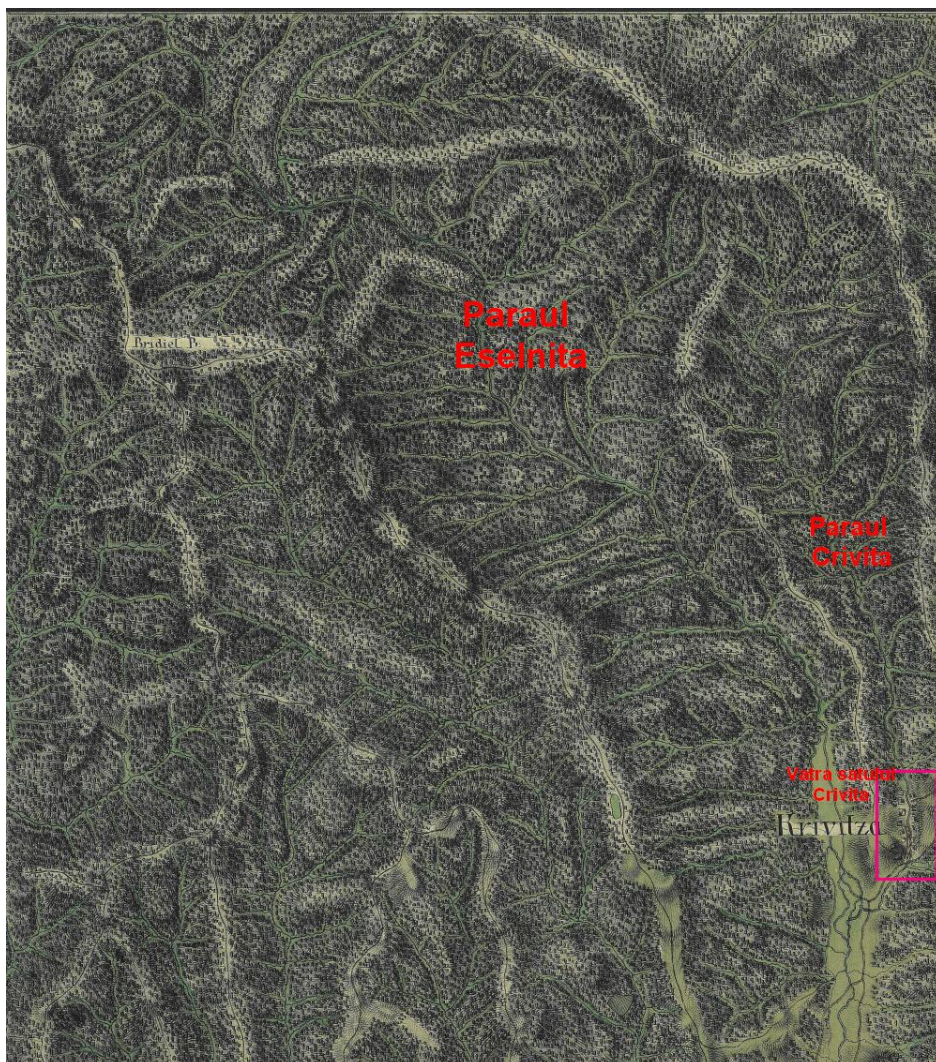

Fig.4. Detaliu Careu 201

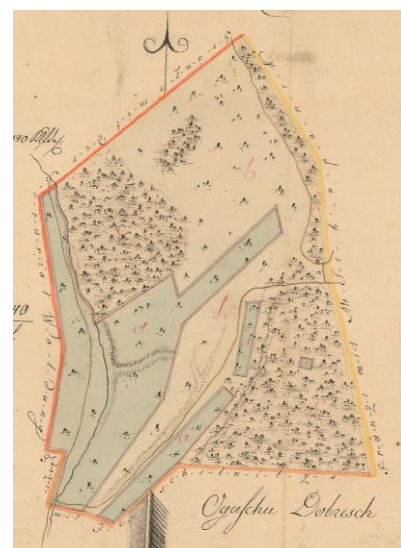

Fig.5. Vatra satului Crivița

Pârâurile și ogașele (v. fig. 6) de pe partea stângă, imediat mai sus de vărsarea în Dunare, se cheamă:

- Ogașul Danciului, venit dinspre răsărit, din apropierea pârâului Dalboca (Delboca), de sub Culmea Poienilor;
 - Ogașul cu Ogrăzile-Ogrăzile, venind dinspre sudul Poienii cu Prosame;
 - Ogașul Ungureanului, cel de la nordul vetrei localității ;
 - Ogașul lui Brânzan, care venea de sub Dealul Meje ;
 - Ogașul Molești, care venea pe deasupra Ogașului lui Brânzan;
 - Ogașul lui Martin își avea originea cam la granița ieșelnițeană a Orșovei cu Jupalnicul, după acesta venind mai spre nord Crivița, al cărui al doilea ogaș de pe partea stângă, înainte de confluența cu leșelnița, era Ogașul Dobrești. Prin dreapta acestuia, peste Dealul Vernigi/Vernici, venea drumul de la Jupalnic;
- Pe partea dreaptă, lângă vatra satului, singurul ogaș denumit este cel cu care conflua puțin mai sus decât cu cel al Ungureanului, și care se numea Ogașul Moșului. Mai jos de acesta se mai găseau trei ogașe. În dreptul Ogașului lui Martin, pe partea dreaptă era ogașul Futeștie-Futești.

Înainte de vărsării Criviței în leșelnița, de o parte și de alta a acestui pârâu, era un mic grup de case care formau satul, dispărut cu timpul, numit Crivița (v. Fig.5.Teritoriul satului Crivița). Tot în Fig.1, este seprezintă că localitatea leșelnița și satul Crivița se întindeau ca teritorii doar cât este zona mai închisă la culoare din josul hărții, partea superioară a cursului leșelniței aparținând, pe atunci, Trezoreriei maghiare.

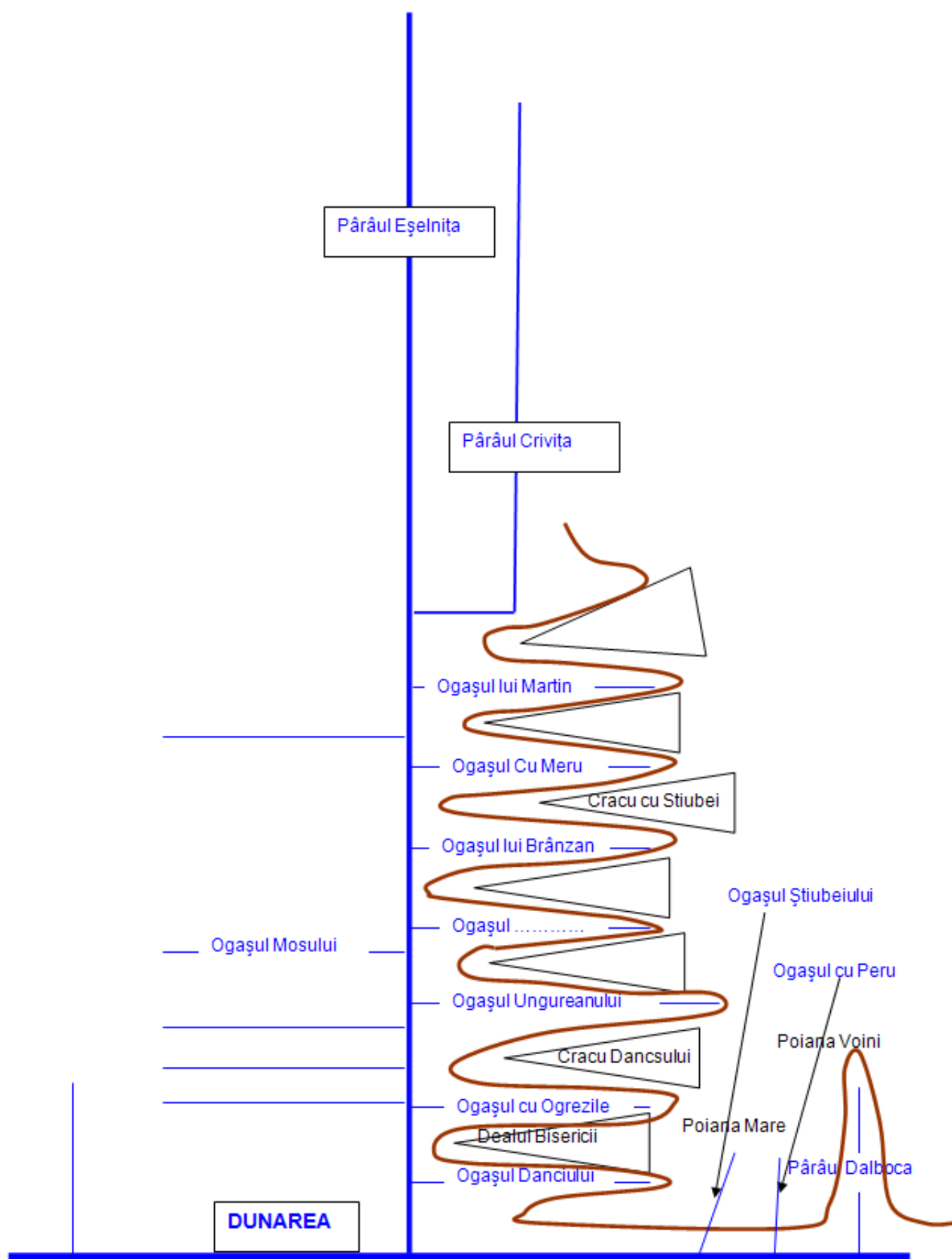

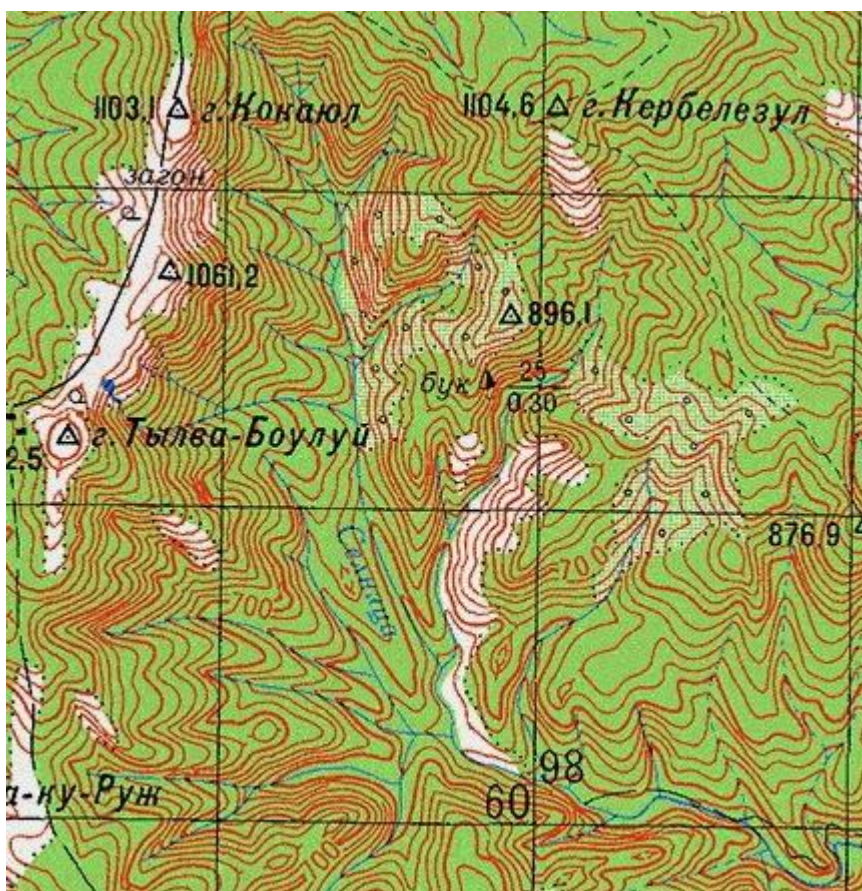
Fig.6. Denumirile afluenților principali ai Ieșelniței

Alte toponime ale bazinelor hidrografice ale leșelniței și parțial Malei:

Cogaiul : munte la răsărit de muntele Svinecea Mare (1226,1 m), înălțime maximă 1103,1 m, de sub coastele sale estice izvorăște Pârâul leșelnița, prin două firicele de apă. La acestea se adaugă alte patru pâraiașe izvorâte din același munte, pe partea dreaptă a Pârâului leșelnița, și tot pe aceiași parte, mai la sud, un pâraiaș izvorând din două locuri de sub coama muntelui Tâlva Boului ; pe partea stângă izvorăsc două pâraiașe de sub coama munteleu Cherbelezul;

Tâlva Boului : munte pe aceiași coamă cu Cogaiul, înălțime maximă 1102,5 m, continuând coama spre sud spre Tâlva cu Rugi ; de sub coastele sale estice izvorăște un pâraiaș care colectează două firicele de apă și apoi se unește cu alte două firicele de apă venind de sub Tâlva cu Rugi, pentru ca în final să mai primească un firicel de apă izvorât de sub muntele Vrapsonia și să se verse în Pârâul leșelnița ;

Tâlva cu Rugi : munte, înălțime maximă 1102,5 m, de sub coastele sale estice izvorăște un pâraiaș care colectează două firicele de apă și apoi se unește cu alt firicel de apă venind de sub muntele Vrapsonia, împreună vărsându-se în Pârâul leșelnița după ce se unesc și cu alte firicele de apă ;

Vrapsonia : munte, înălțime maximă 935,1 m, de sub coastele sale estice izvorăște un pâraiaș care colectează două firicele de apă și apoi se unește cu alt firicel de apă venind de sub muntele Tâlva cu Rugi, împreună vărsându-se în Pârâul leșelnița după ce se unesc și cu alte firicele de apă ;

Cherbelezul : munte la est de Cogaiul, înălțime maximă 1104,6 m, de sub coastele sale sudice izvorăsc patru pâraiașe care sunt colectate de Pârâul leșelnița ;

Pietrele linse : munte spre sud-estul Cogaiului, pe același șir de culmi care continuă spre est cu Teiul Moșului și de la acesta spre sud-est la dealurile Micsanoveț (581 m) și Fântâna Moșului, spre est la muntele Miselep, respectiv spre nord est cu Strigu-Țiganului și spre nord cu muntele Golașul ;

Teiul Moșului : munte la est de Pietrele linse, înălțime maximă 971,7 m, de pe coastele sale nordice izvorăște Pârâul Sacherjdița;

Fântâna Moșului: munte/deal la sud-est de Miselep, dincolo de Pârâul Crivița, înălțime maximă 521,3 m, de pe coastele sale sudice izvorăște Pârâul Țurlui;

Miselep: munte la est de Teiul Moșului, înălțime maximă 932,6 m, de sub coastele sale sudice izvorăște Pârâul Crivița, afluent al Pârâului Ieșelnița;

Strigu-Țiganului: munte la nord- est de Teiul Moșului și la est de Golașul, înălțime maximă 818,2 m ;

Golașul: munte la nord de Teiul Moșului, înălțime maximă 818,5 m ;

Predelul: Munte , înălțime maximă 883,7 m, de sub coastele sale sudice izvorăște Pârâul Mala, iar de sub coamele lui răsăritene izvorăște un pârliaș al Ieșelniței. Are o orientare aproape est-vestică, porțiunea vestică fiind numită Predelul Mic (870,3 m). Culmea lui coborâtore spre Dunăre printre Pârâul Ieșelnița și Pârâul Mala poartă mai multe denumiri: Dealul Cornișu (702,7 m), Cracul Cusa (533,2 m), Cărbunaria (650,2-535,2 m), Cracul Focoinea (Focoanea 463,9 m) și la sud de acesta Cracul Svinița (421,6 m). Pe hărți contemporane, se mai găsește trecută greșit denumirea Predeal;

Predelul Mic: (870,3 m), munte la sud-vestul Muntelui Predelul. Culmea plecată de la acesta cu orientare sud estică, flancând partea dreaptă a pârlului Mala, are următoarea înșiruire de nume: Poiana Corbului (783 m), Strinjacul Mare (669 m), Dealul Lugojiștea (588 m) și, în continuare, Dealul Barbuși (567m), respectiv de la Dealul Lugojiștea spre sud culmea Strinjacului Mic (604 m);

Dealul Cornișu: (702,7 m), deal pe culmea care pleacă în direcție sud-estică de la muntele Predelul spre Cărbunaria, flancând pe stânga începuturile pârlului Ieșelnița;

Cracul Cusa: (533,2 m), culme de deal pornită spre nord dintre dealurile Cornișu și Cărbunaria;

Cărbunaria: (650,2-535,2 m), culme de deal la sud est de Dealul Cornișu din care se desprind: Cracul Cusa spre nord, Cracul Focoinea spre est și apoi sud-est și Cracul Svinița spre sud și apoi spre sud est;

Cracul Focoinea: (Focoanea, Foconia 463,9 m), culmea terminală flancând pe dreapta pârlul Ieșelnița, înaintea unirii cu pârlul Crivița, cu orientare sud-sud-estică;

Cracul Svinița: (421,6 m), culme de deal, flancând partea stângă a pârlului Mala, venind de la Dealul Cornișu prin Cărbunaria și continuând apoi prin dealul Fața Chiorului și dealul Poiana Scorușului (363 m, deal la sudul Cracului Foconia) până la Dealul Mărginașul (253 m), deal despărțitor, la vărsarea în Dunăre, a pârlurilor Mala și Ieșelnița;

Cornetul: deal , înălțime maximă 427,7 m, situat înspre extremitatea nordică a vecinătății Ieșelniței cu Jupalnicul;

Dealul Rău: deal , înălțime maximă 523,5 m, spre nord-est de Cracul Cusa, pe partea stângă a Pârâului Ieșelnița. De sub coamele lui sudice izvorăsc câteva pârliașe care se varsă în Ieșelnița;

Pârâul Crivița: izvorăște de sub dealul Natamene și este afluentul principal, pe stânga, al Pârâului leșelnița, venind printre culmea Crivina și Culmea Orșovei (culme care coboară spre sud-est de la Dealul Natamene-686 m, înglobând Cracu Ursu, Fântana Moșului-502 m, Făsuște-489 m, Cornetul, După Piatră, Vernigi, Dealul Moșului, Cioaca Mare și Cioaca Mica) până spre vest de dealul Moșului, unde se varsă în Pârâul leșelnița;

Poiana Scorușul: pe coama estică a dealului Cracul Svinița, altitudine 363,1 m. De sub culmea acestei poieni izvorăște un pârâiaș care se varsă în Pârâul Mala;

Dealul Marginașul: înălțime maximă 252.6 m, la vestul extremității nordice a localității leșelnița;

Crivina: Culme de deal și Poiana între Pârâul leșelnița și Pârâul Crivița, parte terminală a dealului Micșanoveț (581 m), venit și el în linie sud-estică, în continuarea Muntelui Fântana Moșului (620,7 m), în zona de confluență a pârâurilor, cu înălțimile cuprinse între 346,2 m și 242,9 m;

Pârâul Mala: pârâu cu bazinul hidrografic alipit de cel al leșelniței, la dreapta acestuia. Izvorăște din muntele Predelul, adunându-și pe dreapta afluenți izvorând din Predelul Mic, Poiana Corbului, Dealul Lugojiștea, Dealul Barbuși, respectiv pe stânga afluenți izvorând din Dealul Cornișu, Cărbunaria, Cracul Svinița. Se varsă în Dunăre la mică distanță spre vest de gura leșelniței.